Филиал муниципального бюджетного общеобразовательного учреждения «Большенуркеевская средняя общеобразовательная школа»
Сармановского муниципального района Республики Татарстан -
«Юлтимеровская основная общеобразовательная школа»

Рассмотрено на ШМО
Руководитель ШМО
_______ Ашрафзянова Г.А
протокол № 1
«21» августа 2023 г.

Согласовано
Заместитель директора по УР
_______ Л.Н.Хайруллина
протокол № 1
«22»августа 2023 г.

«Утверждаю»
Директор МБОУ «Большенуркеевская СОШ» _______ Л.Н.Шайхеразиева
приказ № 75
«23»августа 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родному (татарскому) языку для 8 класса

Принято на заседании
педагогического совета
протокол № 2
«23»августа 2023г.

Составитель: учитель
первой квалификационной категории
Шамсетдинова А.Р

2023-2024 учебный год

Пояснительная записка

Рабочая программа разработана для 8 класса, изучающих татарский язык как родной, в соответствии с нормативно-правовыми и инструктивно-методическими документами:

- Федеральный закон № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» от 29 декабря 2012 года;
- Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования и науки Российской Федерации (утвержден приказом МОиН РФ от 17 декабря 2010 № 1897);
- Примерная программа по учебного предмета «Родной (татарский) язык» для общеобразовательных организаций с обучением на татарском языке (5-11 классы). Составители: Г.Р. Галиуллина, М.М.Шакурова (протокол от 16 мая 2017 г. № 2/17)
- Основная образовательная программа основного общего образования МБОУ «Большенуркеевская СОШ» Сармановского района;
- Учебный план МБОУ «Большенуркеевская СОШ» Сармановского района на 2023-2024 учебный год.

Используемый учебник:

Татарский язык.8 класс. Учебное пособие для общеобразовательных организаций с обучением на татарском языке. М.З.Закиев, Н.В.Максимов. Казань.Татарское книжное издательство. 2015.

Формы и средства контроля: диктант; тест; письменная проверочная работа, устный опрос, изложение, сочинение, творческая работа.

Общая характеристика учебного предмета

Татарский язык – важнейшее средство познания других наук, средство развития мышления и воспитания учащихся. Обучение татарскому языку в 8 классе должно заложить основы для его последующего развития и совершенствования при наличии значимой для учащихся речевой практики. Программа базируется на современных подходах к обучению языка: сознательно-коммуникативном и культурологическом. Основными принципами обучения татарскому языку в 8 классе являются принципы коммуникативности, сознательности (системности). Второй подход, реализуемый в обучении татарскому языку,- культурологический. В соответствии с этим подходом обучение татарскому языку должно обеспечивать приобщение учащихся к культуре татарского народа, готовность и способность к диалогу культур.

Цели обучения татарскому языку – научить школьников практически владеть родным языком. В ходе изучения родного языка формируются речевые способности обучающегося, культура речи, интерес к родному языку, трепетное отношение к национальной культуре, традициям и обычаям, заложить основу формирования функционально грамотной личности, обеспечить языковое и речевое развитие ребенка.

Задачи преподавания татарского языка в школе состоят в том, чтобы:

- дать определенный круг знаний о строе татарского языка, его структуре, уровнях и единицах (фонемах, морфемах, лексемах, типах словосочетаний и предложений),
- сформировать навыки конструирования единиц речи (высказываний и сложных синтаксических целых) и умения построить функционально-смысловые типы речи (повествование, описание, рассуждение) в устной и письменной, а также использовать их с учетом стилистических норм, целей и условий языковой коммуникации, речевого этикета;
- выработать орфоэпические, интонационные, орфографические и пунктуационные навыки, привить навыки различных видов чтения;

Место учебного предмета в учебном плане

Учебный предмет «Родной (татарский) язык» в учебном плане школы: относится к предметам области «Филология». На изучение предмета в 8 классе отводится 102 часа (3 часа в неделю).

Примечание: 1.В связи с выпадением праздничных дней (Первое сентября, 23 февраля, 8 Марта, 9 Мая) на дни проведения уроков объединяются близкие по содержанию темы или данные занятия восполняются за счет уроков повторения изученного за год (на основании решении педсовета от 23.08.2023 и приказа № 75 от 23.08.2023). Часть учебного материала дается на самостоятельную проработку

Планируемые результаты изучения предмета

Предметные результаты	Метапредметные результаты	Личностные результаты
• представление об основных функциях языка, о роли татарского языка как национального языка татарского народа, как государственного языка Республики Татарстан, о связи языка и культуры народа, о роли родного языка в жизни человека и общества; • понимание места родного языка в системе гуманитарных наук и его роли в образовании в целом; • усвоение основ научных знаний о родном языке; понимание взаимосвязи его уровней и единиц; • освоение базовых понятий лингвистики: лингвистика и ее основные разделы; язык и речь, речевое общение, речь устная и письменная; монолог, диалог и их виды; ситуация речевого общения; разговорная речь, научный,	• владение всеми видами речевой деятельности: • адекватное понимание информации устного и письменного сообщения; • владение разными видами чтения; • адекватное восприятие на слух текстов разных стилей и жанров; • способность извлекать информацию из разных источников, включая средства массовой информации, компакт-диски учебного назначения, ресурсы Интернета; умение свободно пользоваться словарями различных типов, справочной литературой; • овладение приемами отбора и систематизации материала на определенную тему; умение вести самостоятельный поиск информации, ее анализ и отбор; • умение сопоставлять и сравнивать речевые высказывания с точки зрения их	• понимание татарского языка как одной из основных национально-культурных ценностей татарского народа, определяющей роли родного языка в развитии интеллектуальных, творческих способностей и моральных качеств личности; его значения в процессе получения школьного образования; • осознание эстетической ценности татарского языка; уважительное отношение к родному языку, гордость за него; потребность сохранить чистоту татарского языка как явления национальной культуры; стремление к речевому самосовершенствованию; • достаточный объем словарного запаса и усвоенных грамматических средств для свободного выражения мыслей и чувств в процессе речевого общения; способность к

публицистический, официально-деловой стили, язык художественной литературы; жанры научного, публицистического, официально-делового; • стилей и разговорной речи; функционально-смысловые типы речи (повествование, описание, рассуждение); текст, типы текста; основные единицы языка, их признаки и особенности употребления в речи; • овладение основными стилистическими ресурсами лексики и фразеологии татарского языка, основными нормами татарского литературного языка (орфоэпическими, лексическими, грамматическими, орфографическими, пунктуационными), нормами речевого этикета; использование их в своей речевой практике при создании устных и письменных высказываний; • опознавание и анализ основных единиц языка, грамматических категорий языка, уместное употребление языковых единиц адекватно ситуации речевого общения; • проведение различных видов анализа слова (фонетического, морфемного, словообразовательного, лексического, морфологического), синтаксического анализа словосочетания и предложения, многоаспектного анализа с точки зрения его основных признаков и структуры, принадлежности к определенным функциональным разновидностям языка, особенностей языкового оформления, использования выразительных средств языка; • понимание коммуникативно-эстетических возможностей лексической и грамматической синонимии и использование	содержания, стилистических особенностей и использованных языковых средств; • способность определять цели предстоящей учебной деятельности (индивидуальной и коллективной), последовательность действий, а также оценивать достигнутые результаты и адекватно формулировать их в устной и письменной форме; • умение воспроизводить прослушанный или прочитанный текст с разной степенью свернутости; • умение создавать устные и письменные тексты разных типов, стилей речи и жанров с учетом замысла, адресата и ситуации общения; • способность свободно, правильно излагать свои мысли в устной и письменной форме; • владение разными видами монолога и диалога; • соблюдение в практике речевого общения основных орфоэпических, лексических, грамматических, стилистических норм современного татарского литературного языка; соблюдение основных правил орфографии и пунктуации в процессе письменного общения; • способность участвовать в речевом общении, соблюдая нормы речевого этикета; • способность оценивать свою речь с точки зрения ее содержания, языкового оформления; умение находить грамматические и речевые ошибки, недочеты, исправлять их; совершенствовать и редактировать собственные тексты; • умение выступать перед аудиторией сверстников с небольшими сообщениями, докладами;	самооценке на основе наблюдения за собственной речью.

их в собственной речевой практике; • осознание эстетической функции татарского языка, способность оценивать эстетическую сторону речевого высказывания при анализе текстов художественной литературы.	• применение приобретенных знаний, умений и навыков в повседневной жизни; способность использовать родной язык как средство получения знаний по другим учебным предметам, применять полученные знания, умения и навыки анализа языковых явлений на межпредметном уровне (на уроках иностранного языка, литературы и др.); • коммуникативно-целесообразное взаимодействие с окружающими людьми в процессе речевого общения, совместного выполнения какой-либо задачи, участия в спорах, обсуждениях; овладение национально-культурными нормами речевого поведения в различных ситуациях формального и неформального межличностного и межкультурного общения.	

Содержание учебного предмета

Название раздела	Краткое содержание	Модуль воспитательной программы «Школьный урок»	Количество часов
Язык-самое важное средство общения		установление доверительных отношений между педагогическим работником и его обучающимися, способствующих позитивному восприятию обучающимися требований и просьб педагогического работника, привлечению их внимания к обсуждаемой на уроке информации, активизации их познавательной деятельности; побуждение обучающихся соблюдать на уроке общепринятые нормы поведения, правила общения со старшими (педагогическими работниками) и сверстниками (обучающимися), принципы учебной дисциплины и самоорганизации	
Повторение изученного материала	Повторение изученного материала	привлечение внимания обучающихся к ценностному аспекту изучаемых на уроках	

		явлений, организация их работы с получаемой на уроке социально значимой информацией – инициирование ее обсуждения, высказывания обучающимися своего мнения по ее поводу, выработки своего к ней отношения	
Прямая и косвенная речь	Диалог и монолог, прямая и косвенная речь. Реплика. Цитата.	инициирование и поддержка исследовательской деятельности обучающихся в рамках реализации ими индивидуальных и групповых исследовательских проектов, что даст обучающимся возможность приобрести навык самостоятельного решения теоретической проблемы, навык генерирования и оформления собственных идей, навык уважительного отношения к чужим идеям, оформленным в работах других исследователей, навык публичного выступления перед аудиторией, аргументирования и отстаивания своей точки зрения; привлечение внимания обучающихся к ценностному аспекту изучаемых на уроках явлений, организация их работы с получаемой на уроке социально значимой информацией – инициирование ее обсуждения, высказывания обучающимися своего мнения по ее поводу, выработки своего к ней отношения; использование *воспитательных возможностей содержания учебного предмета через демонстрацию обучающимся примеров ответственного, гражданского поведения, проявления человеколюбия и добросердечности, через подбор соответствующих текстов для чтения, задач для решения, проблемных ситуаций для обсуждения в классе*	
Общее понятие о сложном предложении. Сложносочиненное предложение.	Общее понятие о сложном предложении. Сложносочиненное предложение. Сложносочиненное предложение связанное между собой союзами и знаки препинания в них. Сложноподчиненное предложение. Средства выражения:	привлечение внимания обучающихся к ценностному аспекту изучаемых на уроках явлений, организация их работы с получаемой на уроке социально значимой информацией – инициирование ее обсуждения, высказывания обучающимися своего мнения по ее поводу,	

	синтетическая и аналитическая связь, их выражение и знаки препинания. Придаточное предложение и виды.	выработки своего к ней отношения	
Сложные конструкции.	Сложные конструкции. Повторение сложных конструкций, синтаксический анализ Общее понятие о синтаксисе текста. Общие части текста	инициирование и поддержка исследовательской деятельности обучающихся в рамках реализации ими индивидуальных и групповых исследовательских проектов, что даст обучающимся возможность приобрести навык самостоятельного решения теоретической проблемы, навык генерирования и оформления собственных идей, навык уважительного отношения к чужим идеям, оформленным в работах других исследователей, навык публичного выступления перед аудиторией, аргументирования и отстаивания своей точки зрения; привлечение внимания обучающихся к ценностному аспекту изучаемых на уроках явлений, организация их работы с получаемой на уроке социально значимой информацией – инициирование ее обсуждения, высказывания обучающимися своего мнения по ее поводу, выработки своего к ней отношения; использование *воспитательных возможностей содержания учебного предмета через демонстрацию обучающимся примеров ответственного, гражданского поведения, проявления человеколюбия и добросердечности, через подбор соответствующих текстов для чтения, задач для решения, проблемных ситуаций для обсуждения в классе*	
Повторение	Повторение и закрепление	использование *воспитательных возможностей содержания учебного предмета через демонстрацию обучающимся примеров ответственного, гражданского поведения, проявления человеколюбия и добросердечности, через подбор соответствующих текстов для чтения, задач для решения, проблемных ситуаций для обсуждения в классе*	

Развитие устной и письменной речи	Диктант. Изложение. Сочинение. Проектная работа.	привлечение внимания обучающихся к ценностному аспекту изучаемых на уроках явлений, организация их работы с получаемой на уроке социально значимой информацией – инициирование ее обсуждения, высказывания обучающимися своего мнения по ее поводу, выработки своего к ней отношения; использование *воспитательных возможностей содержания учебного предмета через демонстрацию обучающимся примеров ответственного, гражданского поведения, проявления человеколюбия и добросердечности, через подбор соответствующих текстов для чтения, задач для решения, проблемных ситуаций для обсуждения в классе*	
Всего			102

Аңлатма язуы

8 нче сыйныфта татар теленнән эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1. Россия Федерациясендә мәгариф турында” Россия Федерациясенең федераль Законы (29.12.2012 №273-ФЗ)
2. Татар телендә гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәпләре өчен ана теленнән программа (5–9 нчы сыйныфлар) (төзүче-авторлары: Г.Р.Галиуллина, М.М.Шәкүрова). – Казан, 2013.
3. Төп гомуми белем бирүнең Федераль дәүләт белем бирү стандарты (Россия Мәгариф һәм Фән министрлыгында 2010 нчы елның 17 нче декабрь боерыгы 1897 нче номер белән расланган, РФ Юстиция Министрлыгында 19644 нче регистрацион номеры белән 2011нче елның 1 нче февралендә теркәлгән).
4. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе «Зур Нөркәй урта гомуми белем бирү мәктәбе»нең 2023 – 2024 нче уку елына укыту планы.
5. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Зур Нөркәй урта гомуми белем бирү мәктәбе» төп белем бирү буенча төп укыту программасы

Программа 2023 – 2024 нче уку елына 34 атнага 3 сәгать исәбеннән (ел буена барысы 102 сәгать) төзелә.

Гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәбенең 8 нче сыйныфында ана теленнән белем бирүнең максатлары:

1) коммуникатив максат*:* укучыларны ана телендә иркен сөйләшергә һәм аралашырга, логик эзлекле итеп уйлый белергә, фикерне төгәл, ачык

итеп җиткерә белергә өйрәтү; туган телнең аралашуда, рухи-әхлакый нормалар формалашуда һәм дөньяны танып белүдә төп чара булуын, аның эстетик кыйммәтен аңлату;

2) фәнни максат: татар теленең фонетик, график, орфографик, орфоэпик, лексик, сүз төзелеше һәм ясалышы, грамматик, стилистик нигезләре турында теоретик мәгълүмат бирү;

3) тәрбияви максат: туган телгә ихтирам һәм ярату хисләре тәрбияләү; укучыларда гуманлылык хисләрен тәрбияләү; әти-әниләргә, инвалидларга, ятим балаларга шәфкатьлелек хисләрен тәрбияләү; матурлыкны күрә, тоя белергә өйрәтү; туган як табигатен яратырга өйрәтү; туган илең белән горурлану, аны саклау; сәламәт яшәүнең бер төре булган спорт белән кызыксындыру һ.б.

8 нче сыйныфта татар теле дәресләре тел гыйлеменең синтаксис фәнен өйрәнүне дәвам итүне күздә тота.

Әлеге максатларны тормышка ашыру өчен куелган бурычлар:

- укучыларның башлангыч мәктәптә татар теленең фонетик, график, орфографик, орфоэпик, лексик, сүз ясалышы, грамматик, стилистик нигезләреннән алган белемнәрен системалаштыру, катлаулырак формаларда өйрәтүне дәвам итү һәм телне тулы бер система буларак күзаллауны булдыру;
- укучыларның иҗади һәм мөстәкыйль фикерли алу мөмкинлекләрен үстерү, үз фикерләрен дәлилләргә күнектерү;
- телнең төп грамматик чараларын сөйләм процессында куллануга ирешү;
- язма һәм сөйләмә тел чараларын дөрес куллана белергә, аларны чагыштыра һәм кирәклесен сайлый, бәяли белергә өйрәтү;
- татар әдәби теле нормаларын һәм стилистик мөмкинлекләрен ачык күзаллауга, аларны тиешенчә куллана белүгә өйрәтү;
- телнең милли мәдәниятнең чагылышы булуын, тел һәм тарих бердәмлеген аңлату; татар теленең милли-мәдәни үзенчәлегенә төшендерү; татар һәм башка халыкларның рухи мирасына ихтирам тәрбияләү;
- татар халкының этник төркемнәре һәм диалектлары, төрки телләр, татар теле, татар язуы, татар халкының рухи, әхлакый, мәдәни мирасы турында мәгълүмат бирү;
- татар телен иҗтимагый күренеш буларак аңлау, тел нормаларын саклап, тормышның төрле ситуацияләренә бәйле рәвештә тел чараларын дөрес кулланып, аралаша-аңлаша белү;
- тел берәмлекләрен танып, аларны тикшерә, рус теле белән чагыштыра алу һәм аралашуда урынлы куллану күнекмәләрен камилләштерү;
- текст һәм Интернет, электрон уку-укыту ресурслары, башка мәгълүмати чаралар белән эшләү, аннан кирәкле мәгълүматны ала белү һәм шуны тиешенчә үзгәртә алу күнекмәләрен үстерү;
- укучыларның орфографик һәм пунктуацион грамоталылыгын камилләштерү.

Искәрмә: Мәктәп директорының 23.08.2023 . 75 нче санлы боерыгы нигезендә расланган бәйрәм һәм каникул көннәренә туры килгән дәресләрне 5.2. пункты буенча үткәрү гамәлгә кертелде

8 нче класста татар телен өйрәнү буенча көтелгән нәтиҗәләр

Бүлек исеме	Предмет нәтиҗәләре		Метапредмет нәтиҗәләре	Шәхси нәтиҗәләр
	Укучы өйрәнә	Укучы өйрәнергә мөмкинчелек ала		
Үткәннәрне	сүзтезмә һәм җөмләләрне,	текстларда синтаксик	**Танып-белү күнекмәсе.** 1. Уку һәм танып-белү	1.Укуга җаваплы караш, хезмәткә

тирәнәйтеп кабатлау	аларның төрләрен аерырга өйрәнә; сүзтезмә һәм җөмләләрне төзелеше һәм мәгънәләре, кулланылу үзенәлекләре ягыннан тикшерергә; җөмлә кисәкләрен билгеләргә	чараларны танырга, Синтаксик Конструкцияләрне тикшерергә, аларның сөйләмне сәнгатьле итү чарасы булуын аңларга. Төркем эчендә әңгәмәгә катнашырга, тема буенча үз фикерен формалаштырырга һәм аны төпле дәлилләр белән башкаларга җиткерә белергә	мәсьәләләрен чишү өчен билге, модельләрне үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе. **Регулятив күнекмә.** 1. Теләсә нинди эшчәнлектә иң беренче проблеманы аерып ала,рефлексия ясый.2.Максатка ирешү юлларын укытучы ярдәмендә планлаштыра белү. 3. Нәтиҗәгә ирешү процессында үз эшчәнлегеңә контроль ясый белү. 4. Үзконтроль нигезләрен яхшы белү, уку һәм таныпбелү процессында үзбәя. **Коммуникатив күнекмә.** 1. Укытучы һәм яшьтәшләре белән бердәм эшчәнлектә катнашу, яшьтәшләре белән төркемгә берләшу, индивидуаль һәм төркемдә эшли белү күнекмәсе булдыру.	хөрмәтле караш формалаштыру, социаль кирәкле хезмәттә катнашу. Кеше тормышында һәм җәмгыятьтә гаиләнең кирәклелеген аңлау, гаилә әгъзаларына хөрмәт белән караш һәм кайгыртучан мөнәсәбәт.2.Гомумкешелек нормаларын белү, җәмгыятьтә үзеңне тоту кагыйдәләрен һәм формаларын үзләштерү. 3.Татар теленең байлыгын, матурлыгын аңлау; сөйләмне камилләштерүгә омтылу.
Туры һәм кыек сөйләм	текстның үзенчәлекле билгеләрен белергә;язуда орфографик һәм пунктуацион нормаларны өйрәнелгән күләмдә файдаланырга;туры сөйләм, диалог һәм монологларда тиешле тыныш билгеләрен куярга	текстның үзенчәлекле билгеләрен белергә;язуда орфографик һәм пунктуацион нормаларны өйрәнелгән күләмдә файдаланырга	**Танып-белү күнекмәсе.** 1. Төшенчәләрне билгели, йомгаклый, дөрес нәтиҗә һәм йомгак ясау күнекмәләре. 2. Уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишү өчен билге, модельләрне үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе. **Регулятив күнекмә.** 1. Теләсә нинди эшчәнлектә иң беренче проблеманы аерып ала,рефлексия ясый. 2.Нәтиҗәгә ирешү процессында үз эшчәнлегеңә контроль ясый белү. 3. Үзконтроль нигезләрен яхшы белү, уку һәм танып-белү процессында үзбәя. **Коммуникатив күнекмә.** 1. Үз хисләреңне, фикерләреңне бирү, үз эшчәнлегеңне планлаштыру; язма һәм телдән сөйләм төрләрен оста файдалана белү.	1. Үзмаксат кую, үз мөмкинлекләреңне белү-белмәү чикләрен чамалау. 2. Җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен үзләштерү; күршеңә ярдәм итүдә танып-белү инициативасы күрсәтү. 3.Үзеңне милләтеңнең вәкиле итеп тану; туган телеңне , туган төбәгеңнең, милләтеңнең тарихын һәи мәдәни мирасын белү.
Кушма җөмлә	кушма җөмләләрне тезмә кушма һәм иярченле кушма җөмләләргә, теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмләләргә аерырга; иярченле кушма җөмләләрнең төзелеше һәм мәгънә ягыннан төрләрен билгеләргә; кушма җөмләләргә синтаксик анализ ясарга; кушма җөмләләрнең схемасынтөзергә	публицистик һәм әдәби жанрдагы текстларда синтаксик чараларны танырга, фәнни һәм махсус эш стилендә кулланыла торган синтаксик чараларны аерырга. Төркемдә яки парларда фикер алышканда, үз уеңны, хисләреңне белдерү өчен, төрле сөйләм чараларыннан файдаланырга,	**Танып-белү күнекмәсе.** 1. Төшенчәләрне билгели, йомгаклый, дөрес нәтиҗә һәм йомгак ясау күнекмәләре. 2. Аңлап уку. 3. Сүзлекләрне актив куллана белү сәләтен үстерү. **Регулятив күнекмә.** 1. Теләсә нинди эшчәнлектә иң беренче проблеманы аерып ала,рефлексия ясый.2.Максатка ирешү юлларын укытучы ярдәмендә планлаштыра белү. **Коммуникатив күнекмә.** 1. Үз хисләреңне, фикерләреңне бирү, үз эшчәнлегеңне планлаштыру; язма һәм телдән сөйләм төрләрен оста файдалана белү. 3. Информацион-коммуникатив технологияләр өлкәсендә компетентлыкны формалаштыру һәм үстерү.	1. Укучының башкаларны кабул итүе, аңлавы, фикерләрен җиткерә алуы. 2. Үзмаксат кую, үз мөмкинлекләреңне белү-белмәү чикләрен чамалау. 3. Эшчәнлек стилен формалаштыру. 4. Шәхеснең әхлакый-рухи сыйфатларын камилләштерү: миллигорурлык, гражданлыкхисләреформалаштыру ;

Катлаулы төзелмә	катлаулы төзелмәләрне күп тезмәле, күп иярченле (тиңдәш ияргүле. Тиңдәш түгел иярченле, бер-бер артлы ияргүле, берничә төр ияргүле) катнаш, тезем төрләрен билгеләргә; катлаулы төзелмәләргә синтаксик анализ ясарга; катлаулы төзелмәләрнең схемасынтөзергә	төрле стиль һәм жанрга караган текстлар белән эшләргә; фикер алышканда, үз уеңны,хисләреңне белдерү өчен, төрле сөйләм чараларыннан файдалана белергә; мәгълүмат җыю һәм туплауда инициативалы	**Танып-белү күнекмәсе.** 1. Төшенчәләрне билгели, йомгаклый, дөрес нәтиҗә һәм йомгак ясау күнекмәләре. 2. Уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишү өчен билге, символ, модельләрне үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе. **Регулятив күнекмә.** 1.Нәтиҗәгә ирешү процессында үз эшчәнлегеңә контроль ясый белү,тәкъдим ителгән шартлар һәм таләпләр рамкасында чынбарлыкны үзгәртүгә юнәлтелгән адымыңның ысулларын билгеләү,үзгәреп торучы ситуацияләрдә үз гамәлләреңә төзәтмәләр кертә белү. **Коммуникатив күнекмә.** 1. Укытучы һәм яшьтәшләре	1. Башка кешегә, аның уй-фикеренә, дөньяга карашына, мәдәниятенә, теленә, диненә карата аңлы, хөрмәтле һәм игелекле караш. Башка кешеләр белән диалог оештырырга әзер һәм сәләтле булу һәм үзара аңлашуга ирешү.2. Әйләнә-тирәдәге чынбарлык, социаль шәхес кыйммәтләренә, бердәм башкарыла торган эшчәнлеккә уңай караш тудыру. Башка
		хезмәттәшлек итәргә.	белән бердәм эшчәнлектә катнаша, яшьтәшләре белән төркемгә берләшә, индивидуаль һәм төркемдә эшли белү күнекмәсе булдыру. Дәлилле итеп үз фикерен башкаларга җиткерә белү. 2.Информацион-коммуникатив технологияләр өлкәсендә компетентлыкны формалаштыру һәм үстерү.	шәхеснең кыйммәтләренә хөрмәт. 3.Сәламәт һәм куркынычсыз яшәү рәвеше кыйммәтләренең формалашуы 4. Татар теленең эстетик кыйммәтен аңлау, сөйләмнең сәнгатьлелеген тою.

Кабатлау.	синтаксик анализ ясау элементларын тулысынча үзләштерергә; сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча ныклы күнекмәләр булдырырга	синтаксик берәмлек ләрне танырга, фәнни һәм махсус эш стилендә кулланыла торган синтаксик формаларны белергә; төрле сүзлекләрдән һәм мультимедия чараларыннан синтаксис бүлегенә кирәкле мәгълүматны эзләп табарга; объектларны классификацияләү, чагыштыру өчен критерийлар сайларга һәм нәтиҗәләр чыгара белергә.	**Танып-белү күнекмәсе.** 1. Төшенчәләрне билгели, йомгаклый, дөрес нәтиҗә һәм йомгак ясау күнекмәләре. 2. Уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишү өчен билге, символ, модель, схемаларны үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе. 3. Аңлап уку. 4. Экологик фикерләүне формалаштыру һәм үстерү,аны танып-белү күнекмәсен формалаштыру. **Регулятив күнекмә.** 1. Теләсә нинди эшчәнлектә иң беренче проблеманы аерып ала,аның чишелеш юлларын билгели, рефлексия ясый.2.Максатка ирешү юлларын укытучы ярдәмендә планлаштыра белү. 3. Уку мәсьәләләренең дөреслегенә,аны чишкәндәге үз мөмкинлекләренә бәя бирә белү. 5. Үзконтроль нигезләрен яхшы белү, уку һәм танып-белү процессында үзбәя. 5. Сүзлекләрне актив куллана белү сәләтен үстерү. **Коммуникатив күнекмә.** 1. Үз хисләреңне, фикерләреңне бирү, үз эшчәнлегеңне планлаштыру; язма һәм телдән, монологик һәмконтекстсөйләм төрләрен оста файдалана белү. 3. Информацион-коммуникатив технологияләр өлкәсендә компетентлыкны формалаштыру һәм үстерү.	1. Укучының башкаларны кабул итүе, аңлавы, фикерләрен җиткерә алуы, үз уңышларыңның сәбәпләре турында фикер йөртү. 2. Үзмаксат кую, үз мөмкинлекләреңне белү-белмәү чикләрен чамалау, үзбәягә сәләтле булу. 3. Эшчәнлек стилен формалаштыру, индивидуаль. 4. Шәхеснең әхлакый-рухи сыйфатларын камилләштерү: миллигорурлык, гражданлыкхисләреформалаштыру ; әхлакнормаларын, җәмгыятьтәяшәүкагыйдәләрен үзләштерү. 5. Анализ ясау, проектлаштыру эшчәнлеген оештыру, шәхесара мөнәсәбәтләрдә отышлы икеяклы хезмәттәшлек алымнарын булдыру.
Бәйләнешле сөйләм үстерү	сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча ныклы күнекмәләр булдыруны дәвам итә; телдән һәм язма сөйләм осталыгы һәм күнекмәләрен камилләштерә; иҗади	телдән һәм язма сөйләм арасындагы үзенчәлекләрне аңлый һәм аңлата белергә; сүзләрне төгәл, урынлы һәм сәнгатьле куллану ягыннан,	**Регулятив күнекмә.** 1.Теләсә нинди эшчәнлектә иң беренче проблеманы аерып ала,аның чишелеш юлларын билгели, рефлексия ясый, үз эшенә адекват бәя бирә.2.Максатка ирешү юлларын укытучы ярдәмендә планлаштыра белү. 3. Уку мәсьәләләренең дөреслегенә,аны чишкәндәге үз мөмкинлекләренә бәя бирә белү. 5.Үзконтроль	1.Шәхесара һәм мәдәниятара аралашуда татар теленә карата ихтирамлы караш булдыру һәм аны яхшы өйрәнү теләге тудыру; аралашу компетенциясе – барлык сөйләм эшчәнлеге төрләренә ия булу, урта сыйныф укучыларына

	эшчәнлеккә тартыла, проект эшләре белән кызыксына.	үзенең һәм башкаларның сөйләмен дөрес бәяли белергә, үз сөйләмендәге хаталарны танырга һәм төзәтергә; күмәк фикер алышуга кушыла алырга; кирәкле мәгълүматны аерып алырга, төп һәм ярдәмче мәгълүматны билгели белергә.	нигезләрен яхшы белү, уку һәм танып-белү процессында үзбәя. **Танып-белү күнекмәсе.** 1. Төшенчәләрне билгели, йомгаклый, дөрес нәтиҗә һәм йомгак ясау күнекмәләре.2. Уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишү өчен билге, символ, модель, схемаларны үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе. **Коммуникатив күнекмә.** 1. Укытучы һәм яшьтәшләре белән бердәм эшчәнлекне оештыра, яшьтәшләре белән төркемгә берләшә, индивидуаль һәм төркемдә эшли белү күнекмәсе булдыру. 2. Үз хисләреңне, фикерләреңне бирү, үз эшчәнлегеңне планлаштыру; язма һәм телдән, монологик һәм контекстсөйләм төрләрен оста файдалана белү. 3. Информацион-коммуникатив технологияләр өлкәсендә компетентлыкны формалаштыру һәм үстерү.	хас булган кызыксыну даирәсенә, психологик һәм төрле аралашу ситуацияләренә бәйле рәвештә туган телдә аралаша белү, дәресләрдә үзләштергән белем һәм күнекмәләрдән нәтиҗәле итеп файдалану; укучының иптәшләре һәм укытучы белән бергәләшеп эшләү күнекмәләренә ия булу, мораль-әхлакый һәм психологик яктан да гамәли эш алымнарына өйрәнү.

8 нче сыйныфта татар теленең кыскача эчтәлеге.

Бүлекнең исеме	Кыскача эчтәлек	Тәрбия программасының “Мәктәп дәресе” модуле	Сәг.
1. Тел һәм тел гыйлеме.	Тел турында белгәннәрен искә төшерү. Татар теленең җәмгыятьтәге роле турында фикер алышу.	педагогик хезмәткәр белән аның укучылары арасында ышанычлы мөнәсәбәтләр урнаштыру, укучыларның педагогик хезмәткәрләрнең таләпләрен һәм үтенечләрен уңай кабул итүгә, аларның игътибарын дәрестә тикшерелә торган мәгълүматка җәлеп итүгә, аларның танып-белү эшчәнлеген активлаштыруга ярдәм итә. ; укучыларның дәрестә гомуми кабул ителгән тәртип нормаларын, өлкән (педагогик хезмәткәрләр) һәм яшьтәшләре (укучылар) белән аралашу кагыйдәләрен, уку дисциплинасы һәм үз-үзеңне оештыру принципларын үтәргә өндәү	
2. Үткәннәрне тирәнәйтеп кабатлау.	Түбән сыйныфларда өйрәнгәннәрне кабатлау һәм ныгыту: фонетика, орфоэпия, графика, орфография, лексикология, фразеология, морфология. Гади җөмлә төрләре; җөмлә кисәкләре, алар арасындагы теезүле һәм ияртүле бәйләнешләр, җөмләдәге урыны; җөмләдәге тыныш билгеләре, җөмләләргә җөмлә кисәкләре һәм сүз төркемнәре ягыннан анализ ясау.Гади җөмлә төрләре; җөмлә кисәкләре, алар арасындагы теезүле һәм ияртүле бәйләнешләр, җөмләдәге урыны; җөмләдәге тыныш билгеләре, җөмләләргә җөмлә кисәкләре һәм сүз төркемнәре ягыннан анализ ясау.	укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган күренешләрнең кыйммәтле аспектына җәлеп итү, аларның дәрестә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәгълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуны башлап җибәрү, укучыларның фикерләре, аңа карата үз карашларын булдыру.	
3. Туры һәм кыек сөйләм	Сөйләмнең ике төрле: теллән һәм язма рәвештә булуы. Сөйләмне башкаручының сөйләүче яки автор дип аталуы. Үзгәртелмичә кулланылган чит сөйләм-нең туры сөйләм дип, ә үзгәртелеп кулланылган чит сөйләмнең кыек сөйләм дип аталуы. Язма әсәрләрдән алынган туры сөйләмнең цитата дип аталуы. Туры сөйләмнең куштырнаклар эченә алынуы. Туры сөйләм янында тыныш билгеләре куюның өч төргә бүленүе. Ике яки берничә кешенең үзара сөйләшүе диалог дип аталу. Аерым кешеләрнең диалогэчендәге сүзләренең реплика дип йөртелүе.Ике яки берничә кешенең үзара сөйләшүе диалог дип аталу. Аерым кешеләрнең диалогэчендәге сүзләренең реплика дип йөртелүе.	бу укучыларга теоретик проблеманы мөстәкыйль чишү, үз идеяләрен Формалаштыру һәм рәсмиләштерү күнекмәләрен, башка тикшеренүчеләр эшендә рәсмиләштерелгән башка идеяләргә карата ихтирамлы мөнәсәбәт күнекмәләрен, аудитория алдында халык алдында чыгыш ясау, аргументлау һәм үз карашларын яклау күнекмәләрен алу мөмкинлеге бирәчәк. ; укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган күренешләрнең кыйммәтле аспектына җәлеп итү, аларның дәрестә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәгълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуны башлап җибәрү, укучыларның фикерләре, аңа карата үз карашларын булдыру.; укучыларга җаваплы, гражданлык үз-үзен тотышы, кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек мисалларын күрсәтү аша уку-укыту предметын карап тоту өчен тәрбия мөмкинлекләреннән файдалану	

4. Кушма җөмлә	Берничә гади җөмләдән тезмә кушма җөмло дип, ә гади җөмләләрне үзара бәйләүдә теркәгечләр катнашмаса, андый кушма җомләнең теркәгечсез тезмә кушма җөмлә дип аталуыҮзара иярту юлы белән бәйләнгән җөмләләрдән торган җөмләнең иярченле кушма җөмлә дип аталуы.Иярченле кушма җөмләләрнең мәгънәләре ягыннан алты төргә бүленүе, ә төзелешләре буенча аналитик һәм синтетик төрләргә бүленүе.	укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган күренешләрнең кыйммәтле аспектына җәлеп итү, аларның дәрестә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәгълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуны башлап җибәрү, укучыларның фикерләре, аңа карата үз карашларын булдыру.	
5. Катлаулы төзелмә	Икедән артык җөмләдән торган кушма җөмләләрнең катлаулы төзелмә дип йөртелүләре. Катлаулы кушма җөмләләргә күп иярченле кушма җөмләләр, катнаш кушма җөмләләр һәм теземнең керүе. Гади җөмләләрнең үзара ияртү *юлы* белән генә бәйләнгән катлаулы төзелмәнең күп иярченле кушма җөмлә дип аталуы.Катлаулы кушма җөмлә составындагы җөмләләр арасында тезүле бәйләнеш булганда, күп тезмәле катлаулы кушма җөмлә дип аталуы.Ике җөмләнең *бер* баш җөмләгә ияреп килеп, һәм ул җөмләләрнең икесе дә мәгънәләре буенча ике төргә караса, андый җөмләләрнең тиңдәш ияүле күп иярченле кушма җөмлә дип аталулары.Ике җөмләнең бер баш җөмләгә ияреп килеп, һәм ул җөмләләрнең икесе дә мәгънәләре буенча бер төргә караса, андый җөмләләрнең тиңдәш түгел ияүле күп иярченле кушма җөмлә дип аталулары.Ике җөмләнең бер баш җөмләгә бер-бер артлы ияреп килүләренең бер-бер артлы ияүле күп иярченле кушма җөмлә дип аталулары.Күп иярченле кушма җөмләдә җөмләләр үзара тиңдәш ияү, тиңдәш түгел ияү, бер-бер артлы ияү юлы белән (кимендә ике төрле бәйләнеш) бәйләнсәләр, мондый җөмләләрнең берничә төр ияүле күп иярченле кушма җөмлә дип аталулары.Гади җөмләләре үзара тезү юлы белән дә, ияртү юлы белән дә бәйләнгән катлаулы төзелмәләрнең катнаш кушма җөмлә дип аталулары.Тиңдәш кисәкләре яки тиңдәш җөмләләре күп булу аркасында бик нык җәенкеләндерелгән гади яки кушма җөмләләрнең тезем дип аталулары.	бу укучыларга теоретик проблеманы мөстәкыйль чишү, үз идеяләрен Формалаштыру һәм рәсмиләштерү күнекмәләрен, башка тикшеренүчеләр эшендә рәсмиләштерелгән башка идеяләргә карата ихтирамлы мөнәсәбәт күнекмәләрен, аудитория алдында халык алдында чыгыш ясау, аргументлау һәм үз карашларын яклау күнекмәләрен алу мөмкинлеге бирәчәк. ; укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган күренешләрнең кыйммәтле аспектына җәлеп итү, аларның дәрестә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәгълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуны башлап җибәрү, укучыларның фикерләре, аңа карата үз карашларын булдыру.; укучыларга җаваплы, гражданлык үз-үзен тотышы, кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек мисалларын күрсәтү аша уку-укыту предметын карап тоту өчен тәрбия мөмкинлекләреннән файдалану	
6. Үткәннәрне кабатлау.	Кушма җөмләләргә һәм катлаулы төзелмәләргә синтаксик анализ ясый белү күнекмәләрен камилләштерү.Кушма җөмлә синтаксисы, туры сөйләмтурында белемнәрен ныгыту. Кабатлау.	укучыларга җаваплы, гражданлык үз-үзен тотышы, кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек мисалларын күрсәтү аша, уку өчен тиешле текстлар, мәсьәләләрне хәл итү өчен бурычлар, проблемалы ситуацияләр аша уку предметын карап тотуның тәрбия мөмкинлекләреннән файдалану	
7.Бәйләнешле сөйләм үстерү.	Башкалар ачык күзалларлык итеп, яратып укыган берәр әдәби геройга характеристика язу. Җыелыш беркетмәсе язу. Кушма җөмлә төрләрен өйрәнгәч, алган белемнәренә таянып, грамматик биремле диктантлар язу. Экскурсиядә һәм төрле спектакль-концертларда, мәктәптә уздырылган бәйрәм кичәләрендә алган тәэсирләрдән файдаланып, картиналар буенча сочинениеләр язу. Рәсемгә карап, өйрәнелгән җөмлә төрләрен файдаланып, хикәяләр төзү. Программага кертелгән әдәби әсәрләрдән алынган өзекләрне файдаланып, изложениеләр язу. Хаталар өстендә эш башкарган вакытта телдән һәм язма рәвештә анализ ясау, орфограммалар белән җөмләләр төзү. Аерым темалар буенча ныгыту	укучыларның игътибарын дәресләрдә өйрәнелә торган күренешләрнең кыйммәтле аспектына җәлеп итү, аларның дәрестә бирелә торган социаль әһәмияткә ия мәгълүмат белән эшләвен оештыру – аның турында фикер алышуны башлап җибәрү, укучыларның фикерләре, аңа карата үз карашларын булдыру.; укучыларга җаваплы, гражданлык үз-үзен тотышы, кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек мисалларын күрсәтү аша, уку өчен тиешле текстлар, мәсьәләләрне хәл итү өчен бурычлар, проблемалы	

	күнегүләре эшләү. Проект эшләре.	ситуацияләр аша уку предметын карап тотуның тәрбия мөмкинлекләреннән файдалану	
	Барысы		102

Календарь-тематик план

	Дәреснең темасы, эчтәлеге	*Дәрес саны*	*Үтәлеш*		*Эшчәнлек төре*
			план	*факт*	
1	Тел һәм тел гыйлеме. Кереш.	1	1.09		Тел гыйлеменең бүлекләрен искә төшерү. Аларның нәрсә өйрәнүләрен кабатлау.
2	Үткәннәрне искә төшерү. Фонетика	1	4.09		Фонетика, морфология бүлеген кабатлау
3-4	Үткәннәрне кабатлау. Морфология	2	7.09 8.09		Гади җөмлә синтаксисын кабатлау
5	Кабатлау. Гади җөмлә синтаксисы	1	11.09		Грамоталылык дәрәҗәсен тикшерү максатында.
6-7	Туры һәм кыек сөйләм турында гомуми мәгълүмат	2	14.09 15.09		Ике яки берничә кешенең үзара сөйләшүе **диалог** дип аталу. Аерым кешеләрнең диалог эчендәге сүзләренең **реплика** дип йөртелүе.
8-9	Кереш язма эш. Диктант. Язма эштәге хаталарны төзәтү эше.	2	18.09 21.10		Хаталарны төзәтү, аларны булдырмау максатында
10	Туры сөйләм янында тыныш билгеләре.	1	22.10		Сөйләмнең ике төрле: телдән һәм язма рәвештә булуы. Сөйләмне башкаручының сөйләүче яки автор дип аталуы. Үзгәртелмичә кулланылган чит сөйләмнең **туры сөйләм** дип, ә үзгәртелеп кулланылган чит сөйләмнең **кыек сөйләм** дип аталуы. Язма әсәрләрдән алынган туры сөйләмнең **цитата** дип аталуы.
11	Туры сөйләм янында тыныш билгеләре.	1	25.09		Туры сөйләмнең куштырнаклар эченә алынуы. Туры сөйләм янында тыныш билгеләре куюның өч төргә бүленүе.
12-13	Диалог.Диалогта тыныш билгеләре	2	28.09 29.09		Диалогта һәр репликаның кызыл юлдан һәм сызык куеп язылуы
14-15	Туры сөйләмне кыек сөйләмгә әйләндерү.	2	2.10 5.10		Туры сөйләмне кыек сөйләмгә әйләндерү үзенчәлекләре белән таныштыру
16	Туры сөйләмле җөмләгә синтаксик анализ	1	6.10		Туры сөйләмле җөмләгә синтаксик анализ ясый белү
17	БСҮ. Изложение	1	9.10		Иҗади фикер йөртү сәләтен үстерү максатында

18	Изложениене сыйныфта тикшерү, хаталарны төзәтү	1	12.10		Хаталарны анализлау, бергәләп тикшерү максатында
19	Кушма җөмлә турында гомуми төшенчә.	1	13.10		Ике гади җөмләдән торган җөмләнең **кушма җөмлә** дип аталуы.
20	Тезмә кушма җөмлә турында гомуми төшенчә.	1	16.10		Үзара тезү юлы белән бәйләнгән җөмләләрдән торган кушма җөмләнең **тезмә кушма җөмлә** дип аталуына төшендерү, теркәгечле тезмә кушма җөмлә , теркәгечсез тезмә кушма җөмлә төрләрен аңлату.
21	Теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмлә.	1	19.10		Кушма җөмләдәге гади җөмләләрне үзара бәйли торган тезүче теркәгечләр: *җыючы*, *каршы куючы*, *бүлүче* теркәгечләр булуы.
22-23	Теркәгечле тезмә кушма җөмләләр. Аларда тыныш билгеләре.	2	20.10 23.10		Теркәгечле тезмә кушма җөмлә эчендәге гади җөмләләрнең бер-берсеннән өтер белән аерылуы.
24-25	Теркәгечсез тезмә кушма җөмләләр. Аларда тыныш билгеләре.	2	26.10 27.10		Теркәгечсез тезмә кушма җөмләләрдә, гади җөмләләрне аеру өчен, өч төрле билге куллану: **өтер**, **нокталы өтер**, **сызык.**
26	Диктант	1	09.11		
27	Хаталар өстендә эш	1	10.11		Тыныш билгеләрен дөрес куя белү
28	Тезмә кушма җөмләләргә синтаксик анализ ясау	1	13.11		
29-30	Иярченле кушма җөмлә турында гомуми төшенчә.	2	16.11 17.11		Үзара ияртү юлы белән бәйләнгән җөмләләрдән торган җөмләнең **иярченле кушма җөмлә** дип, ияреп килгәне – иярчен җөмлә, ә ияртеп килгәне баш җөмлә дип аталуы.
31	Синтетик иярчен җөмлә.	1	20.11		Баш җөмләгә үзенең хәбәре составындагы чаралар ярдәмендә ияргән, шунлыктан аңа керешеп киткән җөмләнең синтетик иярчен җөмлә дип аталуы.
32-33	Синтетик иярчен җөмләләр янында тыныш билгеләре.	2	23.11 24.11		Синтетик иярчен җөмлә белән баш җөмлә арасына бер генә билге – бары тик өтер генә куелу.
34	Аналитик иярчен җөмләләр.	1	27.11		Баш җөмләгә үзенең составында тормый торган чаралар ярдәмендә ияргән җөмләләрнең **аналитик иярчен җөмлә** дип аталуы. Аналитик иярчен җөмләләрнең баш җөмләгә мөнәсәбәтле сүзләр, теркәгеч һәм теркәгеч сүзләр, көттерү интонациясе белән бәйләнүе.
35-36	Аналитик иярчен җөмләләр янында тыныш билгеләре.	2	30.11 01.12		Баш җөмләгә парлы мөнәсәбәтле сүзләр һәм ияртүче теркәгечләр ярдәмендә бәйләнгән иярчен җөмләләр янында өтер куелу. Баш җөмләгә көттерү паузасы белән бәйләнгән иярчен җөмлә алдыннан һәрвакыт ике нокта куелу.
37	Сочинение язу	1	04.12		
38-39	Аналитик һәм синтетик иярченле кушма җөмләләрне кабатлау.	2	07.12 08.12		Грамоталылык дәрәҗәсен тикшерү максатында.

40	Иярченле кушма җөмләләр синонимлыгы.	1	11.12		Аналитик һәм синтетик иярченле кушма җөмләләрне аера белү.
41	Иярчен җөмлә һәм аның мәгънә ягыннан төрләре.	1	14.12		Синонимик иярченле кушма җөмләләрдә мәгънә, нигездә бер үк булуы, иярчен җөмләләрнең дә бер үк мәгънәле сорауга җавап бирүләре.
42	Уку елының Iяртыеллыгына контроль диктант	1	15.12		Иярчен җөмләнең ия, хәбәр, хәл, аергыч җөмлә, тәмамлык җөмләләргә бүленүе. Иярчен хәл җөмләнең иярчен урын, иярчен вакыт, иярчен рәвеш, иярчен күләм, иярчен сәбәп, иярчен максат, иярчен шарт һәм иярчен кире җөмләләргә бүленүе. **Тыныш билгеләренең куелышы**
43	Хаталарны төзәтү өстендә эш	1	18.12		Катлаулы план нигезендә эчтәлекне төгәл итеп бирү.
44-45	Иярчен ия һәм хәбәр җөмләләр.	2	21.12 22.12		Иярчен ия җөмләнең баш җөмләнең иясе урынына килүе һәм *кем? нәрсә?* сорауларына җавап бирүе. Иярчен хәбәр җөмләнең баш җөмләнең хәбәре урынында килүе һәм *нинди? Нәрсә? Нәрсәдән? Кемгә? Күпме?* сорауларына җавап булуы.
46-47	Иярчен тәмамлык һәм иярчен аергыч җөмләләр.	2	25.12 28.12		Иярчен тәмамлык җөмләнең баш җөмләнең тәмамлыгы урынында килүе һәм *кемне? нәрсәне? нәрсәгә? кемгә? кемнән? нәрсәдән? кемдә? нәрсәдә?* сорауларына җавап бирүе.. Иярчен аергыч җөмләнең баш җөмләнең аергычы урынында килүе һәм *нинди? кайсы? кемнең?* сорауларына җавап бирүе.
48-49	Иярчен вакыт һәм иярчен урын җөмләләр.	2	29.12 11.01		Грамоталылык дәрәҗәсен тикшерү максатында.
50-51	БСҮ. Контроль изложение	2	12.01 15.01		Иярчен вакыт җөмләнең баш җөмләдәге эш яки хәлнең вакытын белдерүе һәм кайчан? кайчаннан бирле? кайчанга чаклы? сорауларына җавап бирүе. Иярчен урын җөмләнең баш җөмләдәге эш яки хәлнең урынын белдерүе һәм кайда? кайдан? кая? кебек сорауларга җавап булуы.
52	Беркетмә язарга өйрәнү.	1	18.01		Эш кәгазьләре үрнәкләре белән танышуны дәвам итү
53-54	Иярчен рәвеш һәм иярчен күләм җөмләләр.	2	19.01 22.01		Иярчен рәвеш җөмләнең, баш җөмләдәге эш яки хәлнен рәвешен белдерүе һәм *ничек? ни рәвешле?* кебек сорауларга җавап булуы. Иярчен күләм җөмләнең баш җөмләдәге эш яки хәлнең күләмен белдерүе һәм *күпме? никадәр? ни дәрәҗәдә?* кебек сорауларга җавап булуы
55-56	Иярчен сәбәп һәм иярчен максат җөмләләр.	2	25.01 26.01		Катлаулы план нигезендә эчтәлекне төгәл итеп бирү.
57-58	Иярчен шарт һәм иярчен кире җөмләләр.	2	29.01		Иярчен сәбәп җөмләнең баш җөмләдәге эш яки хәлнең сәбәбен

			01.02		белдерүе һәм *ник? нилектән? ни сәбәпле? нәрсә аркасында?* кебек сорауларга җавап булуы. Иярчен максат җөмләнең баш җөмләдәге эш яки хәлнең максатын белдерүе һәм *ни өчен? нинди максат белән?* кебек сорауларга җавап булуы.
59	Сочинение-хөкем йөртү.	1	02.01		Бәйләнешле сөйләм кунекмәләрен үстерү максатында
60	Иярчен аныклагыч җөмләләр	1	05.02		Иярчен шарт җөмләнең баш җөмләдәге эш яки хәлнен үтәлү-үтәлмәвенә шарт булган эш яки хәлне белдерүе һәм *нишләсә? ни булса? нинди шартларда?* кебек сорауларга җавап булуы. белдерүе. Иярчен кире җөмләнең көтелгән эш яки хәлнең баш җөмләдә киресе булачагын белдерүе һәм *нәрсә булса да? нәрсәгә карамастан?* сорауларына җавап булуы.
61-62	Иярченле кушма җөмләләрне гомумиләштереп кабатлау	2	08.02 09.02		Иярчен аныклагыч җөмләләрнең төзелеше ягыннан аналитк төре булуы. Иярчен җөмләне баш җөмләгә бәйләүче аналитик чаралар, тыныш билгеләре Бүлек буенча өйрәнелгәннәрне ныгыту. Кушма җөмләләрне схемаларда күрсәтү күнекмәләре булдыру. **Тыныш билгеләренең куелышы**
63	Диктант	1	12.02		Грамоталылык дәрәҗәсен тикшерү максатында.
64	Катлаулы төзелмәләр турында төшенчә	1	15.02		Икедән артык грамматик нигезе булган җөмлә катлаулы төзелмә булуы
65-66	Күп тезмәле катлаулы төзелмә	2	16.02 19.02		Үзара тезү юлы белән бәйләнгән катлаулы төзелмәнең күп тезмәле катлаулы төзелмә булуы **Тыныш билгеләренең куелышы**
67	Күп иярченле кушма җөмлә турында төшенчә.	1	22.02		Гади җөмләләрнең үзара ияртү юлы белән генә бәйләнгән катлаулы төзелмәнең күп иярченле кушма җөмлә дип аталуы. **Тыныш билгеләренең куелышы.**Ике җөмләнең бер баш җөмләгә ияреп килеп, һәм ул җөмләләрнең икесе дә мәгънәләре буенча ике төргә караса, андый җөмләләрнең тиңдәш ияргүле күп иярченле кушма җөмлә дип аталулары. **Тыныш билгеләренең куелышы**
68-69	Тиңдәш ияргүле күп иярченле кушма җөмлә	2	23.02 26.02		Ике җөмләнең бер баш җөмләгә ияреп килеп, һәм ул җөмләләрнең икесе дә мәгънәләре буенча бер төргә караса, андый җөмләләрнең тиңдәш ияргүле күп иярченле кушма җөмлә дип аталулары**. Тыныш билгеләренең куелышы**
70	Диктант.	1	29.02		Грамоталылык дәрәҗәсен тикшерү максатында.
71-72	Тиңдәш түгел ияргүле күп иярченле кушма җөмлә.	2	01.03 04.02		Ике җөмләнең бер баш җөмләгә ияреп килеп, һәм ул җөмләләрнең икесе дә мәгънәләре буенча бер төргә караса, андый җөмләләрнең тиңдәш түгел ияргүле күп иярченле кушма җөмлә дип аталулары**. Тыныш билгеләренең куелышы**

73-74	Бер-бер артлы иярүле күп иярченле кушма җөмлә.	2	07.03 08.03		Ике җөмләнең бер баш җөмләгә бер-бер артлы ияреп килүләренең бер-бер артлы иярүле күп иярченле кушма җөмлә дип аталулары. **Тыныш билгеләренең куелышы**
75-76	Берничә төр иярүле күп иярченле кушма җөмлә.	2	11.03 14.03		Күп иярченле кушма җөмләдә җөмләләр үзара тиңдәш иярү, тиңдәш түгел иярү, бер-бер артлы иярү юлы белән (кимендә ике төрле бәйләнеш) бәйләнсәләр, мондый җөмләләрнең берничә төр иярүле күп иярченле кушма җөмлә дип аталулары. **Тыныш билгеләренең куелышы**
77-78	Иярченле кушма җөмләләрне гомумиләштереп кабатлау.	2	15.03 18.03		Грамоталылык дәрәҗәсен тикшерү максатында.
79	Б. с.ү. Контроль изложение	1	21.03		Катлаулы план нигезендә эчтәлекне төгәл итеп бирү.
80-81	Катнаш кушма җөмлә.	2	22.03 01.04		Хаталарны төзәтү, аларны булдырмау максатында Гади җөмләләре үзара тезү юлы белән дә, ияртү юлы белән дә бәйләнгән катлаулы төзелмәләрнең катнаш кушма җөмлә дип аталулары. **Тыныш билгеләренең куелышы**
82-83	Катлаулы төзелмәләрне кабатлау, синтаксик анализ ясау	2	04.04 05.04		Гади җөмләләре үзара тезү юлы белән дә, ияртү юлы белән дә бәйләнгән катлаулы төзелмәләрнең катнаш кушма җөмлә дип аталулары. **Тыныш билгеләренең куелышы**
84-85	Тезем	2	08.04 11.04		Тиңдәш кисәкләре яки тиңдәш җөмләләре күп булу аркасында бик нык җәенкеләндерелгән гади яки кушма җөмләләрнең тезем дип аталулары. **Тыныш билгеләренең куелышы**
86-87	Контроль диктант. Хаталар өстендә эш	2	12.04 15.04		Грамоталы язу күнекмәләрен ныгыту.
88-89	Җөмләнең мәгънәсе һәм төзелеше, интонация һәм тыныш билгеләре	2	18.04 19.04		Җөмләнең мәгънәсе һәм төзелеше, интонация һәм тыныш билгеләренең куелышы
90-91	Синтетик җөмләләрдә тыныш билгеләре	2	22.04 25.04		Утелгәннәрне кабатлау
92-94	Аналитик җөмләләрдә тыныш билгеләре	3	26.04 29.04 02.05		Утелгәннәрне кабатлау
95	Арадаш аттестация эше	1	03.05		Еллык белемнәрне тикшерү
96	Хаталар өстендә эш	1	06.05		
97-102	Ел буена үтелгәннәрне гомумиләштереп кабатлау		09.05 10.05		Үтелгәннәрне гомумиләштереп кабатлау

Список литературы

1. Хабибуллина З. Н., Набиуллина Г. Ш. сборник диктантов: для 5-11 классов Татарской средней общеобразовательной школы:пособие для учителей. – Казань: издательство Магариф., 2006.
2. Н.В.Максимов,С. М. Трофимова,М. З. Хамидуллина. Сборник диктантов и изложений по татарскому языку. Казанское издательство" Магариф", 2005
3. Шамсутдинова Р. Р. татарский язык: упражнения. Образцы анализа. Тесты. – Казань: Татар. кит.издание., 2005. - 160 б.
4. Татарский язык. Свод правил. Образцы анализа. - Казань издательство" Гыйлем", 2015
5. Толковый словарь татарского языка. - Казань: издательство "Дом Печати"., 2005-848б.
6. Я. Х. Абдрахимова. Уроки развития связной речи на татарском языке. Казань издательство" Магариф", 2003
7. Сафиуллина Ф. С. современный татарский литературный язык:упражнения:для высших и средних учебных заведений.- Кури.Издательство № 2- Казань: образование, 2002-344б
8. Шакирзянова А. Б. Сборник диктантов и изложения по татарскомуо языку - 2 издание.- Казанский РИЦ" Школа", 2008-164б.
9. Шакирзянова А. Б. Трудные случаи орфографии татарского языка и пути повышения грамотности учащихся. Методическое пособие - 2 издания.- Казанский РИЦ" Школа", 2009-136б.
10. Татарская грамматика в 3 томах - М.: "ИНСАН", Казань: "Фикер " -1998, 1999, 2002
11. Журналы: "Фән һәм мәктәп", "Мәгариф", газеты: "Мәгърифәт", "Ачык дәрес".
12. **Источники информации**

http://www.ed.gov.ru Федеральное агентство по образованию

http://www.apkppro.ru Академия повышения квалификации и профессиональной подготовки работников образования РФ

http://www.lexed.ru федеральный центр образовательного законодательства

http://www.shoolexpo.ru

http:///. Belem.ru

http:///. Tatar.ru официальный сервер РТ

http:///. Tat. Tatar-inform.ru информационное агентство РТ

http:///. Intertat.ru электронная газета РТ

http:///. Xat.ru служба Татарской переписки

http:///. Suzlek.ru бесперебойность on-line

http:///. Kitapxane.at.ru татарская библиотека

http:///. Tatarca.boom.ru татарчатексты

http:///. Tataroved.ru Татариха: тюрки-татардуньясы

http:///. Kitapxane.at.ru татарская библиотека

http:///. Tatarca.boom.ru тексты на татарском языке

Электронные ресурсы: библиотека "Бала", "Татармультфильмы", мультимедийные образовательные программы; Электронная библиотека; татарские сайты (belem.ru, tatarile.org.com)

Әдәбият исемлеге

1. Хәбибуллина З.Н., Нәбиуллина Г.Ш. Диктантлар җыентыгы: Татар урта гомуми белем бирү мәктәбенең 5 – 11 сыйныфлары өчен:Укытучылар өчен кулланма. – Казан: Мәгариф нәшр., 2006.
2. Н.В.Максимов,С.М.Трофимова,М.З.Хәмидуллина. Татар теленнән диктантлар һәм излоҗениеләр җыентыгы. Казан "Мәгариф" нәшрияты, 2005

3. Шәмсетдинова Р.Р. Татар теле: Күнегүләр. Анализ үрнәкләре. Тестлар. – Казан: Татар. кит.нәшр., 2005. – 160 б.
4. Татар теле. Кагыйдәләр җыентыгы. Анализ үрнәкләре. – Казан “Гыйлем” нәшрияты, 2015
5. Татар теленең аңлатмалы сүзлеге. – Казан: “Матбугат йорты” нәшр., 2005-848б.
6. Я.Х.Абдрәхимова. Татар теленнән бәйләнешле сөйләм үстерү дәресләре. Казан “Мәгариф” нәшрияты, 2003
7. Сафиуллина Ф.С. Хәзерге татар әдәби теле:Күнегүләр:Югары һәм урта уку йортлары өчен.-Тутыл.2нче басма – Казан: Мәгариф, 2002-344б
8. Шакирҗанова Ә.Б. Татар теленнән диктантлар һәм изложенияләр җыентыгы- 2 басма.- Казан РИЦ “Школа”, 2008-164б.
9. Шакирҗанова Ә.Б. Татар теле орфографиясенең кыен очраклары һәм укучыларның грамоталыгын күтәрү юллары. Методик кулланма - 2 басма.- Казан РИЦ “Школа”, 2009-136б.
10. Татар грамматикасы - 3 томда- М.: “ИНСАН”, Казан: “Фикер”-1998, 1999, 2002
11. “Фән һәм мәктәп”, “Мәгариф” журналлары, “Мәгърифәт”, “Ачык дәрес” газеталары.
12. **Мәгълүмат чыганаклары**

http://www.ed.gov.ru Белем бирү буенча федераль агентлык
http://www.apkppro.ru РФ мәгариф хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү һәм профессиональ әзерләү академиясе
http://www.lexed.ru Федеральный центр образовательного законодательства
http://. Belem.ru
http://. Tatar.ru ТР рәсми серверы
http://. Tat. Tatar-inform.ru ТР мәгълүмат агентлыгы
http://. Intertat.ru ТР электрон газетасы
http://. Xat.ru Татар хат алышу хезмәте
http://. Suzlek.ru on-line русчасүзлек
http://. Kitapxane.at.ru татартелендәгеәдәбиәсәрләркитапханәсе
http://. Tatar.com.ru татартелесүзлекләрһәмүзөйрәткечләр